

ТАЙЛАНГИЙН АГУУЛГА

БҮЛЭГ 1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА 2

1.1. Төслийн нэр 2

1.2. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн ерөнхий мэдээлэл 2

1.3. Төсөл хэрэгжих талбайн байршил..... 2

1.4. Төслийн хүчин чадал, ажиллах горим, ажиллах хүч 3

1.5. Үйлдвэрийн үйл ажиллагаа..... 3

1.6. Үйлдвэрийн бүтэц, барилга байгууламж 3

1.7. Үйлдвэрийн тоног төхөөрөмж 4

1.8. Үйлдвэрийн технологийн горим 5

1.9. Түүхий эд, ус хэрэглээ, химийн бодисын хэрэглээ..... 6

    1.9.1. Түүхий эд 6

    1.9.2. Химийн бодисын хэрэглээ 6

1.10. Төсөл хэрэгжих талбайн дэд бүтэц 7

БҮЛЭГ 2. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ 8

2.1. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зорилго..... 8

2.2. Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний хамрах хүрээ 8

2.3. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө 9

2.4. Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн төлөвлөгөө 12

2.5. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө..... 13

2.6. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө, ажилчдын эрүүл мэнд 14

2.7. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө 16

2.8. 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө..... 17

2.9. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийг тайлагнах төлөвлөгөө 18

2.10. 2023 оны орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн хүрээнд хийгдэх ажлууд: 19

2.11. 2023 онд хэрэгжүүлэх Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал 21

БҮЛЭГ 1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

1.1. Төслийн нэр

“Арьс шир боловсруулах үйлдвэр” төсөл

1.2. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн ерөнхий мэдээлэл

Төсөл хэрэгжүүлэгчийн нэр: “Булигаар” ХК
 Улсын бүртгэлийн гэрчилгээ: 9010001072
 Регистрийн дугаар: 2039184
 Төсөл хэрэгжүүлэгчийн хаяг: Улаанбаатар хот, Хан-Уул дүүрэг, 2-р хороо
 Утас: 11-342657, 9905-5936

1.3. Төсөл хэрэгжих талбайн байршил

Төслийн талбай нь Улаанбаатар хотын Хан-Уул дүүргийн 2-р хорооны нутаг дэвсгэрт 2 га газарт хэрэгжинэ.

Зураг 1. Төслийн талбай орчмын өнөөгийн байдал

Хүснэгт 1. Төслийн талбайн газарзүйн солбилцол

№	X	Y	Талбай, га
1	106°53'17.955"	47°53'34.443"	2
2	106°53'17.920"	47°53'34.654"	
3	106°53'17.374"	47°53'35.853"	
4	106°53'16.204"	47°53'37.801"	
5	106°53'17.435"	47°53'38.095"	
6	106°53'19.751"	47°53'38.017"	
7	106°53'19.872"	47°53'38.041"	
8	106°53'24.257"	47°53'37.857"	
9	106°53'24.211"	47°53'37.270"	
10	106°53'24.517"	47°53'37.259"	
11	106°53'24.496"	47°53'37.006"	
12	106°53'24.169"	47°53'37.018"	
13	106°53'24.045"	47°53'35.504"	
14	106°53'23.896"	47°53'35.510"	
15	106°53'23.819"	47°53'34.833"	
16	106°53'23.744"	47°53'33.981"	
17	106°53'23.720"	47°53'33.549"	
18	106°53'23.139"	47°53'33.563"	
19	106°53'23.120"	47°53'33.346"	
20	106°53'20.849"	47°53'33.385"	

1.4. Төслийн хүчин чадал, ажиллах горим, ажиллах хүч

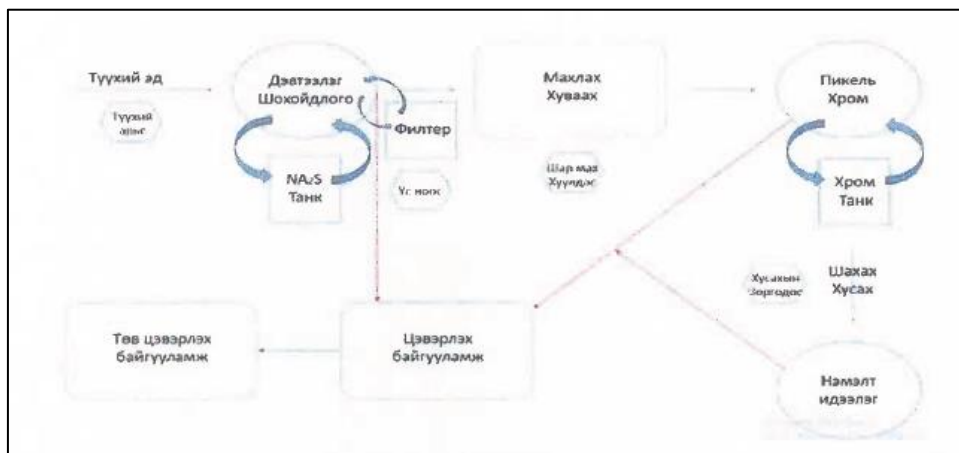
“Булигаар” ХК нь жилд 250 хоног, 8 цагийн үргэлжлэлтэй 1 ээлжээр хоногт 800 ш, жилд дунджаар 200,000 ш хагас боловсруулалт хийсэн бод, арьс, шир, 1150 м² боловсруулалт хийсэн арьс шир боловсруулах хүчин чадалтай. Одоогийн байдлаар үйлдвэрийн хүчин чадлынхаа 50%-ийг ашигладаг. Тус үйлдвэр нь нийт 78 ажилтантай.

1. Химийн боловсруулах цех
  - Шохой
  - Идээлэг
2. Механик боловсруулах цех
3. Гүйцэтгэн боловсруулах цех

1.5. Үйлдвэрийн үйл ажиллагаа

Арьс шир боловсруулах үйлдвэрлэл нь нойтон болон хуурай боловсруулалтын 25 технологийн дамжлагатай. Боловсруулалтын нэг өдрийн оролт нь 1500-2000 үхрийн шир бөгөөд технологийн цикл нь зундаа 21 хоног, өвөлдөө 25 хоног байдаг. Үйлдвэр нь 78 ажилтантай. Төсөл хэрэгжүүлэгч нь бод, богийн арьсыг хагас болон гүйцэт боловсруулан вэт-блю, краст, булигаар, гялгар хорм, артай хар хром, гутлын дотор зэргийг үйлдвэрлэн дотоод болон гадаадын зах зээлд борлуулдаг бөгөөд үндсэн хэрэглэгчид нь Монгол Улсад гутлын үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаа эрхэлдэг “Футура фэйшн” ХХК, “Хос-Аз” ХХК байна.

“Мон-Ит Булигаар”ХК нь сүүлийн 8 жилийн туршид Куба улсад гутлын дээд биений хэсгийн арьсыг “Футура фэйшн” ХХК-иар дамжуулан экспортлож байна. Боловсруулсан гутлын арьсыг нийлүүлэхэд одоогийн байдлаар 10 гаруй жижиг дунд гутлын болон жижиг эдлэлийн үйлдвэрлэл, 40 гаруй өрхийн үйлдвэрлэгч, мөн хагас боловсруулсан вэт-блюг Итали, Солонгос улсад экспортлож байна.

Зураг 2. Химийн боловсруулах цехийн зохион байгуулалт

1.6. Үйлдвэрийн бүтэц, барилга байгууламж

“Булигаар” ХК нь бүтэц зохион байгуулалтын хувьд:

- Үйлдвэрлэл
- Санхүү маркетинг
- Захиргааны гэсэн 3 хэсгээс бүрддэг.

Зураг 3. Үйлдвэрийн барилгын зураг

Тус компанийн үндсэн барилга, байгууламж нь 1976 онд баригдсан бөгөөд технологийн тоног төхөөрөмж болон инженерийн шугам сүлжээний хувьд бүрэн шинэчлэгдсэн тул тогтвортой үйл ажиллагаа явуулж байна. 2020 оны зун үйлдвэрийн барилга байгууламжийн хувьд бүрэн засвар хийж шинэчилсэн байна.

1.7. Үйлдвэрийн тоног төхөөрөмж

Тус үйлдвэрийн нийт тоног төхөөрөмж нь 1998 онд суурилагдсан бөгөөд дараах тоног төхөөрөмжийг ашигладаг. Эдгээр үндсэн тоног төхөөрөмжүүдэд барабан 5 ш, машин 1 ш, халимлах машин 1 ш, хусах машин 1ш, шүрших машин 1ш, тэнийлгэж сунгах рам 1 ш зэрэг орно.

Хүснэгт 2. Үйлдвэрийн тоног төхөөрөмжийн жагсаалт

№	Тоног төхөөрөмжийн нэр	Үйлдвэрлэгдсэн улс
1	Барабанууд	Итали
2	Будгийн ёмкость 450 л	Итали
3	Шахах машин GJ3A	Итали
4	Шахах машин 2700 мм	Хятад
5	Шахах машин	Итали
6	Хусах машин 2	Итали -1, Чех -1
7	Хусах машин – 1700 мм	Итали
8	Хусах машин	Чех
9	Хуваах машин -2010	Итали
10	Хуваах машин	Итали
11	Махлах машин /хонины/	Чех
12	Махлах машин /үхрийн/	Чех
13	Лабораторийн тоног төхөөрөмж	Итали
14	Индүү машин 2700 мм	Итали
15	Хувиарлах ёмкость 600 л	Итали
16	Зоргодос дамжуулах шугам	Итали
17	Гүүхэн кран	Чех
18	Ачааны лифт	Орос
19	Бохир агаар цэвэрлэх систем	Итали
20	Барабаны ус хэмжих шугам	Итали
21	Арьс хэмжих машин	Хятад
22	Арьс голоор зүсдэг машин	Итали
23	Аккумулятор цэнэглэгч	Итали
24	Агааржуулалтын систем	Итали
25	Чөлөөт хатаалга	Итали

26	Тэлдэг хатаалага	Итали
27	Тосолгооны машин	Итали
28	Тоос цуглуулагч систем	Итали
29	Зүлгэх машин	Итали
30	Өнгө зүлгэх машин	Итали
31	PALISSONE VERTICALE FICINI-EU Зөөлрүүлэх машин	Итали
32	Molisse	
33	Incoma вакум хатаалга	Чех
34	Fimet талхах барабан	Итали
35	Carlessi усалгааны машин	Итали
36	Электрон хэмжих машин	Итали
37	Шүрших машин	Итали
38	Хатаагч дамжуулагч	Итали
39	Гар шүрших	Итали
40	Өнгөлөгч машин	Итали
41	Mostardini ротар арлах машин	Итали
42	Mostardini арлах машин	Итали
43	Gemata машин суурь будгийн агрегат	Итали
44	Пүү – 15 кг	Итали
45	Пүү 2000 кг	Итали
46	Хими станц	Итали
47	Ус хувиарлах станц	Итали
48	Поо	Итали
49	Цахилгаан тэргэнцэр	Итали

1.8. Үйлдвэрийн технологийн горим

Тус үйлдвэр нь:

- Үйлдвэрлэл
- Санхүү маркетинг
- Захиргааны гэсэн 3 хэсгээс бүрддэг.

Химийн боловсруулах цех, тоног төхөөрөмжийн хүчин чадлаараа ажиллахад өдөрт:

- Үхэр – 800 ш
- Хонь – 200 ш арьсыг ветбло болгох
- Үхэр – 250 ш
- Хонь – 1000 ш ветбло арьсыг суурь будаг хийж бэлэн болгоно.

Химийн боловсруулах цехэд Африкийн хатуу улаан модыг тосонд чанаж хийсэн, 2 мм-ийн гуулин ялтасаар доторлосон идээлэх, зумлах, шохойдлого, будгийн зэрэг зориулалттай маш сайн чанарын 26 барабанаас гадна арьс шир махлах, хуваах, хусах, шахах, индүүдэх, хэмжих машинууд ажиллаж байна. Хатаах, гүйцэтгэх цех нь тус бүртээ өдөрт үхэр 300-350 ш, 1000-1200 ш бэлэн болгон гаргана.

Үйлдвэрийн технологийн горим нь химийн /нойтон/ боловсруулалтын хэсэг, гүйцэтгэн боловсруулах гэсэн үндсэн дамжлагаар явагдана. Үүнд:

1. Химийн боловсруулалт:
  - Түүхий эд дэвтээлтийн барабан
  - Намаз түрхэх талбай
  - 1-р шохойдолтын барабан
  - Махлах машин
  - Угаалгын барабан
  - Идээлгийн барабан
  - Шахах машин
  - Хусах машин

- Будгийн барабан
- 2. Гүйцээн боловсруулах:
  - Вакум хатаах
  - Гинжин хатаалга
  - Услах машин
  - Сунгах машин
  - Тэнийлгэх машин
  - Өнгө засал
  - Арьсны талбайг хэмжих машин

“Булигаар” ХК-ийн Арьс шир боловсруулах үйлдвэр нь дараах технологийн дамжлагуудтай. Үүнд:

- Дэвтээлэг
- Махлах
- Шохойдлого
- Хуваах
- Панель
- Идээлэх
- Шахах/хусах
- Суурь будаг/тосолгоо
- Талхих

1.9. Түүхий эд, ус хэрэглээ, химийн бодисын хэрэглээ

1.9.1. Түүхий эд

Тус үйлдвэрийн үндсэн түүхий эд нь үхэр, сарлагийн шир ба хонины арьс юм. Одоогийн байдлаар үйлдвэрт түүхий эдийг 20 орчим бэлтгэн нийлүүлэгчээс байнга худалдан авч байна.

1.9.2. Химийн бодисын хэрэглээ

“Булигаар” ХК нь Арьс шир боловсруулах үйлдвэрийн технологийн үндсэн туслах материал нь шүлтийн ба хүчлийн уусмалууд бөгөөд дараах нэр төрлийн химийн бодис ашиглана. Эдгээр бодисуудын тодорхой хувийг худалдаалахаар төлөвлөсөн байна.

Хүснэгт 3. Үйлдвэрийн химийн бодисын хэрэглэдэг химийн бодисын нэр төрөл, ХЭМЖЭЭ

№	Химийн бодисын нэр	Олон улсын нэршил	Химийн томъёо	Cas number	Хэмжээ, тн
1	Норгоч	Wettin agent	-	-	19
2	Карбонат натри	Sodium carbonate	NaCO ₃	497-19-8	20,4
3	Дэвтээлгийн энзим	Soaking agent	-	-	25,5
4	Чанар хамгаалагч бактерицит	Bactericide	-	1313-82-2	5,8
5	Натрийн сульфид	Sodium sulphite	Na ₂ S	16721-80-5	67
6	Натрийн гидросульфид	Sodium hydrosulphide	NaHS	-	40,5
7	Шохойлогын туслах материал	Liming auxiliary	-	7783-20-2	47
8	Сульфат аммони	Ammonium sulphate	/NH ₄ /2SO ₄	-	32
9	Хлорт аммони	Ammonium chloride	NH ₄ Cl	-	32
10	Зөөрүүлэгч фермент	Bating enzyme	-	-	12,5
11	Атираа тэнийлгэгч	Anti-Wrinkle agent	-	-	16
12	Шохой арилгалтын	Deliming agent	-	-	28

	туслах				
13	Формат натри	Sodium formate	-	64-8-6	48
14	Шоргоолжний хүчил	Formic acid	HCOOH	7664-93-9	57,480
15	Хүхрийн хүчил	Sulphuric acid	H ₂ SO ₄	-	32,6
16	Органик хүчил	Organic acid	-	-	9
17	Цайруулагч	Sequestering agent	-	-	8
18	Тос авагч	Degreasing agent	-	10101-53-8	19,130
19	Тослогч материал	Fatiquor	Cr ₂ /SO ₄ / ₃ *H ₂ O	144-55-8	108,250
20	Суурьлаг өндөржүүлэгч	Basifying agent	NaHCO ₃	-	9,9
21	Хромын сульфат	Basic chrome sulphate	-	-	177
22	Бикарбонат натри	Sodium bicarbonate	-	12336-95-7/14808-60-7	31,8
23	Чанар хамгаалагч мөөгөнцөрийн эсрэг	Fungicide	-	497-19-8-108-95-2/68603-87-2	3,8
24	Саармагжуулагч	Neutralizing syntan	-	-	13,5
25	Хром синтан	Chrome syntan	-	-	21,0
26	Нэмэлт идээлэгч	Syntan, synthetic	-	-	138,5
27	Ургамлын болон синтетик идээ	Vegetable and synthetic tanning	-	-	83,5
28	Хөрсний будаг	Dyestuff	-	-	34
29	Пигмент будаг	Pigment	-	107-98-2/111-76/2160875-66-1	15,619
30	Хальс үүсгэгч	Binder	-	-	91,948
31	Усан суурьтай лак	Lacquer	-	-	18
32	Пенетратор	Pemetrator	-	-	6,425
33	Вакс, филлер	Wax, filler	-	-	6,425
34	Хөндлөн холбогч	Crosslinker	-	-	0,438
35	Барьц сайжруулагч	Feel modifier	-	-	1,460
36	Анилин будаг	Aniline dyestuff	-	-	7,810
37	Давс	Sodium chloride	NaCl	7647-14-5	500
38	РАМ	Poly Acryl Amide	(C ₃ H ₅ No) _n	9003-05-8	200
39	РАС	Poly Acryl Amide	Нийлмэл	-	200
40	Манганин сульфат	Manganese sulfate	MnSO ₄	10034-96-5	100
41	Төмрийн сульфат	Iron sulfate	FeSO ₄	15244-10-7	50
42	Филлер	Filler	Нийлмэл	-	6,5
43	Альдегид	Aldehyde	Нийлмэл	-	10

1.10. Төсөл хэрэгжих талбайн дэд бүтэц

Цахилгаан хангамж: Төвийн эрчим хүчний системд холбогдсон.

Зам харилцаа: Төслийн талбай нь хатуу хучилттай зам дагуу байрлаж байна.

Цэвэр усны хангамж: Төвийн цэвэр усны шугамтай холбогдсон. Цэвэр, бохир ус татан, зайлуулах гэрээтэй.

Харилцаа холбоо: Утсан холбоонд үүрэн телефон холбоог ашиглах боломжтой бөгөөд дотоод сүлжээний систем, барилгын автомат хяналтын систем, дохиолол хамгаалалтын систем байна.

Дулаан хангамж: Төвийн дулаан хангамжийн системд холбогдсон.

БҮЛЭГ 2. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

2.1. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зорилго

“Булигаар” ХК нь Улаанбаатар хотын Хан-Уул дүүргийн 2-р хорооны нутаг дэвсгэрт “Арьс шир боловсруулах үйлдвэр” төслийн үйл ажиллагааг явуулахдаа төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх, зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангах, төсөл хэрэгжих орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэх, байгаль орчныг хамгаалах зорилгоор Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулан батлуулж хэрэгжилтийг хангаж ажиллах үүрэг хүлээнэ. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь байгаль хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрөөс бүрдэнэ.

2.2. Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний хамрах хүрээ

Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө /БОХТ/ нь төлөвлөж буй төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчин, хүн амд үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллүүдээс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах арга хэмжээнүүдийг шаардагдах хөрөнгө зардал, хугацаа, давтамж, баримтлах дүрэм журам, стандартуудын хамт нэгтгэн үзүүлж буй “Булигаар” ХК-иас заавал хэрэгжүүлж, мөрдөж ажиллах баримт бичиг юм.

Монгол улсын “Байгаль хамгаалах тухай хууль”-ийн 7 дугаар зүйлд заасны дагуу “Булигаар” ХК нь Байгаль орчны нөлөөлөх байдлын үнэлгээ хийх эрх бүхий мэргэжлийн байгууллагаар 2021 онд Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээ /БОННУ/-г хийлгэж Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаар батлуулсан болно. Тус БОННУ-нд тусгагдсан байгаль хамгаалах төлөвлөгөөний дагуу жил бүр хийгдэх ажлуудын төлөвлөгөөг гаргаж хийж гүйцэтгэдэг.

Тус 2023 онд хэрэгжүүлэх байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг Монгол улсын Байгаль хамгаалах тухай хууль, Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль болон бусад холбогдох журам дүрэм, “Булигаар” ХК-ийн “Арьс шир боловсруулах үйлдвэр” төслийн байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээгээр тодорхойлсон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээ, байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө зэргийг үндэслэн БОАЖЯ-ны сайдын 2019 оны 10 сарын 29-ны өдрийн А/618 тушаалаар батлагдсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ыг баримтлан боловсруулсан болно.

БОХТ-ний биелэлтийн үр дүнгийн жил бүрийн тайланг тухайн оны 11 сарын 01-ний дотор БОАЖЯ-нд ирүүлж, мөн Нийслэлийн байгаль орчны газраар хянуулж ажлын хэсгийн дүгнэлтийг гаргуулна.

2.3. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал (.төг)	Нийт зардал (.төг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Биелэл-тийн шалгуур Баримтлах хууль журам, стандарт, аргачлал
	1	2	3	4	5	6	7	8
АГААРЫН ЧАНАР								
1	Агаарт ялгарах бохирдуулагч үнэрийг хүлцэх хэмжээнд байлгахын тулд агааржуулагчийн иж бүрэн системийн найдвартай ажиллагааг хангах, ажилчдыг шүүгч хошуувчаар хангах	Ажлын байрны эрүүл ахуй, хөдөлмөр хамгаалал	Иж бүрэн	1	1,000,000	1,000,000	2023.05 сар	<p>MNS 4585:2007 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага</p> <p>MNS 3383-1982 Агаар мандал. Бохирдлын эх үүсвэр, нөхцөл байдал ба тодорхойлолт</p> <p>MNS 4990:2000 Ажлын байрны эрүүл ахуй ба хөдөлмөр хамгаалал. Ажлын байрны орчин. Эрүүл ахуйн шаардлага</p> <p>MNS 5885:2008 Агаарын бохирдуулагч бодисуудын хүлээн зөвшөөрөгдсөн концентраци</p> <p>MNS (ISO) 4225:2001 Агаарын чанар. Ерөнхий танилцуулга.</p> <p>MNS 6458 : 2014 Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, эрүүл ахуй. Химийн хорт болон аюултай бодис, бүтээгдэхүүний агуулах. Ерөнхий шаардлага</p>
2	Үйлдвэрийн дотоод агаарын температур халуун хүйтний хэмжээг тогтмол хянах, задгай гал, галын эх үүсвэр, шатамхай материалуудыг үйлдвэрт хадгалахгүй байх, химийн хортой болон аюултай бодисыг зориулалтын агуулахад хадгалах.	Ажлын байрны эрүүл ахуй, хөдөлмөр хамгаалал	-	-	Зардал тусгах шаардлагагүй.		Тогтмол	
3	Үйлдвэрийн арьс шир боловсруулахад ашигладаг химийн бодисуудтай ажиллагсад, тухайн бодистой харьцах хүмүүст амны хаалт, хошуувч, хамгаалалтын хувцас /бээлий, нүдний шил г.м/ хэрэглэж хэвшүүлэх аюулгүй ажиллагааны зөвлөмж тогтмол өгч байх	Ажилчдын эрүүл мэнд, хөдөлмөр хамгаалал	ш	70	20,000	1,500,000	2023.05 сар	
4	Үйлдвэрийн нойтон, хуурай цехийн агааржуулалтын системийн ажиллагааг тогтмол хянах, байнгын ажиллагааг хангах, үйлдвэрийн ажлын байрны дотоод агаарт орчны хяналт шинжилгээний хөгөлбөрт тусгасны дагуу Мэргэжлийн байгууллагаар хяналт-шинжилгээ тогтмол хийлгэж, стандартын шаардлагыг хангаж ажиллах	Ажлын байрны эрүүл ахуй, хөдөлмөр хамгаалал	-	-	ОХШХ-т тусгагдсан.		Тогтмол	
5	Үйлдвэр болон химийн бодисын агуулахын ажиллагсад бодистой ажиллах болон асгарсан бодисыг саармагжуулах, хурааж авах зэрэг ажиллагааны явцад хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэгсэлгүй ажиллах зэрэг тохиолдолд бодист түлэгдэх, бодисын уураар амьсгалах, хордох зэрэг эрсдэл үүсч болзошгүй тул хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааг сайтар ханган ажиллах.	Дотоод орчны агаарын чанар Ажлын байрны эрүүл ахуй, хөдөлмөр хамгаалал, Ажилчдын эрүүл мэнд	-	-	Зардал тусгах шаардлагагүй.		Тогтмол	
6	Химийн хортой болон аюултай бодисын хадгалалтын болон хадгалах хугацааны горимыг нарийн чанд баримтлах, ялангуяа тодорхой хугацааны дараа уурших, задрах гэмт мэтээр бүтэц найрлага нь өөрчлөгддөг тогтвортой биш бодис болон савлагааны материал нь хязгаарлагдмал	Дотоод орчны агаарын чанар Ажлын байрны эрүүл ахуй, хөдөлмөр хамгаалал,	-	-	Зардал тусгах шаардлагагүй.		Тогтмол	

	ашиглалтын хугацаатай химийн бодисыг агуулахад хадгалахад үйлдвэрлэгчээс зааж өгсөн хугацааг хянаж, хуучин бодисыг эхэлж ашиглах зарчмыг баримтлах	Ажилчдын эрүүл мэнд					
9	Химийн бодисыг шатах, гал авалцах эх үүсвэр болон хамт хадгалж болохгүй бодисуудыг тусад нь хадгалах	Дотоод орчны агаарын чанар, галын аюулгүй байдал	-	-	Зардал тусгах шаардлагагүй.	Тогтмол	
10	Химийн бодисын агуулахын хадгалах нөхцөлийг стандартын шаардлагын түвшинд тохижуулах, хор аюулын лавлах мэдээлэлд тусгагдсан зааврын дагуу хадгалах, ялангуяа химийн бодисын агуулахад хор аюулын лавлах мэдээлэлд тусгагдсаны дагуу хоорондоо нийцэхгүй бодисуудыг хамт хадгалахгүй байх.	Химийн бодисын агуулах сайжруулах	Иж бүрэн	1	Үйл ажиллагааны зардалд тусгагдсан.	2023.06 сар	
11	Химийн бодисын агуулахад байгалийн болон механик автомат агааржуулалтын системийг суурьлуулах	Химийн бодисын агуулах сайжруулах	Иж бүрэн	1	1,500,000	2023.06 сар	
ХӨРСӨН БҮРХЭВЧ							
12	Үйлдвэрийн хашаанд ашиглагдахгүй 500 м ² байгаа талбайд Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тусгасан нөхөн сэргээх, ногоон байгууламж, мод бүхий зурвас, цэцгийн мандал, зүлэгжүүлэлтийг зөвлөмжийн дагуу гүйцэтгэх	Хөрсөн бүрхэвч, агаар орчин, орчны бохирдол буурах	м ²	500	Орчны тохижилт, нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан.	2023.05 болон 09 сар	Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хууль MNS 5914 : 2008 “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөн
14	Химийн бодисын агуулахын барилга байгууламж нь шалыг химийн үйлчлэлд тэсвэртэй зузаан материалаар хийсэн боловч нэвчилт, алдагдлыг байнга шалгаж, шаардлагатай арга хэмжээг тухай бүр авч байх.	Хөрсөн бүрхэвч	-	-	Зардал тусгах шаардлагагүй.	Тогтмол	MNS 6458 : 2014 Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, эрүүл ахуй. Химийн хорт болон аюултай бодис, бүтээгдэхүүний агуулах. Ерөнхий шаардлага
15	Тээвэрлэлт, хадгалалтын үйл ажиллагааг шаардлагын дагуу зөв явуулах, химийн бодисыг хөрсөнд алдахаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг байнга авч хэрэгжүүлэх	Хөрсөн бүрхэвч	-	-	Зардал тусгах шаардлагагүй.	Тогтмол	Засгийн газрын 2018 оны 116 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралт “Аюултай хог хаягдлыг түр хадгалах, цуглуулах, Тээвэрлэх, дахин боловсруулах, устгах Болон бүртгэх, тайлагнах журам”
16	Химийн бодисын агуулахын ажлын байр нь тухайн бодисын хор аюулын лавлах мэдээлэлд заасан шингээгч материалаар (зориулалтын шингээгч,	Хөрсөн бүрхэвч	Иж бүрэн	1	Үйл ажиллагааны зардалд тусгагдсан.	2023.05 сар	-

	хуурай элс, тогтворжуулагч, үртэс гэх мэт) хангагдсан байна. Химийн бодис асгарах, алдагдах үед ашиглах нэг бүрийн хамгаалах хэрэгсэл, хоосон сав, бортого онгойлгогч, наалддаг шошго, металл юүлүүр, хүрз, хогийн шүүр, хориглох тэмдэг болон тууз зэрэг багаж хэрэгслээр хангагдсан байх.						
УС							
17	Арьс ширний үйлдвэрүүдээс гарах бохир усыг урьдчилан цэвэрлэх байгууламж /тунгаагуур, элс тос баригч, шүүр, трап/ суурилуулсан байх	Гадаргын болон газрын доорх усны чанар	Иж бүрэн	1	Үйл ажиллагааны зардалд тусгагдсан.	Үйлдвэрүүдтэй хамт	Усны тухай хууль ЗГ-ын 2018.03.14-ний өдрийн 73 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Улаанбаатар хотын төв цэвэрлэх байгууламжийн лагийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” MNS 6561 : 2015 Хүрээлэн байгаа орчин. Усны чанар. Ариутгах татуургын сүлжээнд нийлүүлэх хаягдал ус. Ерөнхий шаардлага
18	Үйлдвэрээс гарах бохир ус нь MNS 6561:2015 стандартыг мөрдөн ажиллах		-	-	Зардал тусгах шаардлагагүй.	Тогтмол	
19	Үйлдвэрээс гарч бу бохир уснаас сар бүр дээж авч итгэмжлэгдсэн лабораториор шинжлүүлэх, бохир усны найрлагат хяналт тавих, стандартын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс хэтрүүлэхгүй байх арга хэмжээг авч ажиллах		удаа/жилд	2	ОХШХ-т тусгагдсан.	2023.05,09 сард	
Нийт					6,000,000 төгрөг		

2.4. Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн төлөвлөгөө

№	Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал (.төг)	Нийт зардал (.төг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Биелэл-тийн шалгуур Баримтлах хууль журам, стандарт, аргачлал
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Үйлдвэрийн хашаанд жилд 500 м ² талбайд ногоон байгууламж, мод бүхий зурвас, цэцгийн мандал, зүлэгжүүлэлт хийх	Төслийн талбайн сул чөлөөтэй талбайд ногоон байгууламж бий болгох	Хөрсөн бүрхэвч, агаар орчин, орчны бохирдол буурах	м ²	500	984,440		2023.05 болон 10-р сард	Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хууль MNS 5914 : 2008 Байгаль орчин. Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт. Нэр томьёо, тодорхойлолт MNS 5918 : 2008 Байгаль орчин. Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах. Техникийн ерөнхий шаардлага “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөн
2	Монгол улсын ерөнхийлөгчийн санаачилсан “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөнд нэгдэн, уур амьсгалын өөрчлөлтийг бууруулахад хувь нэмэр оруулах зорилгоор 500м ² талбайд 1000 ш хайлаас мод суулгах төлөвлөсөн.	“Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөн		ш/ м ²	1000/ 500				
Нийт						984,440 төгрөг			

2.5. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Тус төслийн талбай орчимд одоогийн байдлаар түүх, соёлын дурсгал, археологи, палеонтологийн олдвор илрээгүй байна. Тус төслийн үйл ажиллагааны явцад археологи, палеонтологийн олдвор, түүх соёлын дурсгалт зүйлс илэрвэл үйл ажиллагаагаа түр зогсоож энэ тухай сумын засаг дарга, цагдаагийн болон уг асуудлыг эрхэлсэн эрдэм шинжилгээний байгууллагад нэн даруй мэдэгдэх ба цаашид Монгол улсын “Соёлын өвийг хамгаалах тухай хууль” болон бусад холбогдох хууль тогтоомжийг мөрдөн ажиллах шаардлагатай.

2.6. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө, ажилчдын эрүүл мэнд

№	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээн	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал (.төг)	Нийт зардал (.төг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Биелэл-тийн шалгуур Баримтлах хууль журам, стандарт, аргачлал
	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Химийн бодисын агуулахын барилгын хийц, инженерийн байгууламжийн төлөвлөлт, гүйцэтгэлийн доголдоос үүдэн аюул, осол гарахаас байнга урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авах, агуулахын бүрэн бүтэн байдалд байнгын хяналт тавих.	Химийн бодисын агуулах	-	-	0,0		Тогтмол	<p>MNS 4990:2000 Ажлын байрны эрүүл ахуй ба хөдөлмөр хамгаалал. Ажлын байрны орчин. Эрүүл ахуйн шаардлага.</p> <p>MNS 5885:2008 Агаарын бохирдуулагч бодисуудын хүлээн зөвшөөрөгдсөн концентрац. Техникийн ерөнхий шаардлага.</p> <p>MNS 5002:2000 Ажлын байрны эрүүл ахуй ба хөдөлмөр хамгаалал. Дуу чимээний нормд тавигдах ерөнхий шаардлага ба аюулгүй ажиллах аргачлал</p> <p>MNS 5003:2000 Ажлын байрны эрүүл ахуй ба хөдөлмөр хамгаалал. Дуу чимээ хэмжих ерөнхий шаардлага.</p>
2	Химийн бодисын агуулахад ажиллаж буй мэргэжилтэн нь хор аюулын лавлах мэдээлэлд заасан хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааг хангаж ажиллахаас гадна химийн бодис алдагдахаас урьдчилан сэргийлсэн бүхий л арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх, асгарч алдагдсан тохиолдолд түүнийг саармагжуулах арга хэмжээг авах чадварыг эзэмшсэн байх. /сургалт орох/	Хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагаа	удаа	2	300,000	600,000	2023.06 болон 08 сард	
3	Аюулгүй ажиллагааны зааварчилгааг өөрийн байгууллагын даргаар батлуулан ажлын байр болон агуулахад химийн бодистой харьцаж ажилладаг ажилтан өдөр тутмын ажиллагаанд ашиглаж байх боломжтой харагдахуйц газарт байрлуулах бөгөөд аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаанд химийн бодисын хор аюул, үүсэж болох эрсдэл / хүний эрүүл мэнд, байгаль орчим/, химийн бодистой харьцах, хадгалах зааварчилгаа, асгарч алдагдсан болон галын аюулын үед авах арга хэмжээ, анхны тусламж, хувийн хамгаалах хэрэгсэл, хэрэглэх заавар, хаягдлыг устгах зааварчилгааг зэргийг багтаасан байна.	Хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагаа	Иж бүрэн	1	1,200,000	1,200,000	2023.05 сар	
4	Ажлын байран доторх бага хэмжээтэй химийн бодис хадгалах зөөврийн агуулахыг шат, аврах гарц, хонгилын эргэлтийн өнцөг, давчуу хонгил гэх мэт хүмүүсийн хөдөлгөөнд саад учруулах эрсдэлтэй газар болон албан тасалгаа, амрах өрөө, цайны газар, биеийн тамирын өрөө, эмнэлэгийн тусламжийн өрөөний ойр байрлуулах, орон сууц, худалдаа үйлчилгээний газрын болон албан байгууллагын байшингийн зоорийн давхарт хадгалахгүй байх.	Хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагаа	-	-	0,0		Тогтмол	

5	Химийн хорт болон аюултай бодис тээвэрлэх хадгалахтай холбоотой үйл ажиллагааг хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны нөхцөл, шаардлагыг бүрэн хангасан зориулалтын байр, талбайд явуулахаас гадна болзошгүй аюул, осол гарсан үед хүний эрүүл мэнд, эд хөрөнгө, байгаль орчинд үүсэх хохирлыг бууруулах зорилгоор авч хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа, түүний дарааллыг тогтоосон “Аюул, ослын үед ажиллах төлөвлөгөө” боловсруулж, тухайн орон нутгийн Онцгой байдлын газраар батлуулсан хэрэгжүүлэх.	Хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагаа	Иж бүрэн	1	1,500,000		2023.05 сар
6	Химийн бодистой харьцаж ажилладаг ажиллагсдыг үүсэж болох эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, түүнийг хянах, эрсдэл үүссэн тохиолдолд хариу арга хэмжээ авах мэдлэг, дадлыг эзэмшүүлэх сургалтад заавал хамруулсан байх.	Хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагаа, ажилчдыг чадавхжуулах	удаа	2	250,000	500,000	2023.06 болон 08 сард
7	Химийн бодисын агуулахын болзошгүй аюул, ослын үед ашиглах, хор аюулын лавлах мэдээлэлд заасны дагуу бүрэн ажиллагаатай гал унтраах багаж, хэрэгсэл, хор саармагжуулах бодис, уусмал, химийн бодис асгарч алдагдсан үед ашиглах багаж, хэрэгсэл, шингээгч материал, хувийн хамгаалах хэрэгсэл (арьс, нүд, амьсгал хамгаалах), амьсгал хамгаалах баг, шаардлагатай тохиолдолд нүд угаах болон ослын шүршүүр зэргийг ажлын байранд байршуулж, ажиллагсдад ажиллах дадлыг эзэмшүүлэх.	Ажлын байрны аюулгүй байдал, Хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагаа	Иж бүрэн	1	1,500,00		Тогтмол
8	Химийн бодисын агуулахад угаа мэдрэгч, галын дохиоллын систем, даралт мэдрэгч болон тэсрэлт үүсэхээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор хий зайлуулагч төхөөрөмж суурилуулах.	Химийн бодисын агуулах сайжруулах	Иж бүрэн	1	1,500,000		2023.06 сар
Нийт					6,800,000 төгрөг		

2.7. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгж зардал (.төг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал (.төг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах хууль журам, стандарт, аргачлал
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Үйлдвэрийн шингэн хаягдал	Үйлдвэрийн хог хаягдал болон лагийн тунгаагуураас гарах хатуу хог хаягдлуудыг тогтмол хугацаанд тогтсон цэгт зайлуулж байх, ахуйн хог хаягдалтай нийлүүлэхгүй байх, хог хаягдлын цэгийн битүүмжлэлийг сайтар хянах			-				
2	Үйлдвэрийн хатуу хог хаягдал	Үйлдвэрийн хатуу хог хаягдлын цэгийг тусгайлан хөрсний бохирдол үүсэхгүй нөхцөлтэйгээр засах, тохижуулах, хөрсөнд ил задгай хатуу хог хаягдал хадгалахгүй байх, хатуу хог хаягдлын цэгийг хатуу хучилттай болгон тохижуулах засах			2,500,000				
Нийт					2,500,000 төгрөг				

2.8. 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв, төгрөг	Хэрэгжүүлэх хуваарь												Хариуцсан албан тушаалтан	Тайлбар	
			2023 он														
			Сар														
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12			
1	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулж батлуулах байх	Гэрээний нөхцөлөөр												+	+	Үйлдвэрийн дарга	“Байгаль хамгаалах тухай хууль”, “Байгаль орчны нөлөөлөх байдлын тухай хууль”, “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам” “Газрын төлбөрийн тухай хууль”, “Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хууль”-ийг дагаж мөрдөх “Хог хаягдлын тухай хууль” MNS 5344:2003 Усны тухай хууль MNS 6561:2015 Ус бохирдуулсны төлбөрийн тухай хууль
2	Байгаль хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай хөрөнгө, зардлыг тооцож, тухайн жилийн үйл ажиллагааны зардалд тусгаж өгөх	Тухайн жилийн БОМТ-нд тусгагдсан зардлаар					+	+	+	+	+	+	+	+	Төслийн удирдлага		
3	Газар, ус, цахилгаан ашигласны болон бусад /хог хаягдал, бохир ус зайлуулсны/, ус бохирдуулсны төлбөрийг төлөх	Дотоод зардлаар					+	+	+	+	+	+	+	+	Үйлдвэрийн дарга		
4	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжүүлэх, хяналт тавьж ажиллах	0,0					+	+	+	+	+	+	+	+	Үйлдвэрийн дарга		
5	Үйлдвэрээс гарах бохир усны найрлагад хяналт тавих, MNS 6561:2015 стандартын ЗДХ нээс хэтрүүлэхгүй байх зааварчилгааг тогтмол өгөх, бохир усны шинжилгээг сар бүр авч, улирал тутамд тайлагнах	0,0					+	+	+	+	+	+	+	+	Үйлдвэрийн дарга		
Нийт																	

2.9. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийг тайлагнах төлөвлөгөө

№	БОХТ-ний биелэлтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, төг	Хариуцаж зохион байгуулах албан тушаалтан	Зохион байгуулах газар
	1	2	3	4	5	6	7
1	Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төв болон орон нутгийн байгууллага	www.eic.mn цахимаар илгээж, баталгаажуулах	Тухайн жилийн БОМТ-ний биелэлтийн тайлан	Жил бүрийн 11-р сарын 1-ний дотор	-	Үйлдвэрийн дарга Байгаль орчны асуудал хариуцсан ажилтан	БОАЖЯ, Нийслэлийн БОГ, төслийн талбайтай танилцах
2	-Нийслэлийн байгаль орчны газрын дарга -Асуудал хариуцсан мэргэжилтэн -БО хяналтын байцаагч	Хуралд танилцуулах, Уулзалт зохион байгуулах	БОМТ-ийн тухайн жилийн тайлан, Ирэх оны төлөвлөгөө	12-р сарын 1-ний дотор	-		Нийслэлийн БОГ болон төслийн талбайтай танилцах
3	Нөлөөллийн бүсэд оршин сууж буй иргэдийн төлөөлөл			Жил бүр 1 удаа	200,000		Тухайн үед сонгох
4	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам	www.eic.mn цахимаар илгээж, баталгаажуулах	Төлөвлөгөөг хянуулан батлуулах	12-р сарын 20-ний дотор	-		Улаанбаатар хот
НИЙТ					200,000 төгрөг		

2.10. 2023 оны орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн хүрээнд хийгдэх ажлууд:

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Байршил	Хугацаа ба давтамж	Нэгж зардал (.төг)	Нийт зардал (.төг)	Хэрэгжүүлэгч	Хамтран хэрэгжүүлэгч	Баримтлах стандарт
1. АГААР ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭ									
1.1.	Агаарын тоос тоосонцор (PM _{2.5} , PM ₁₀)	мкм	Эдэлбэр газрын дотор – 1 цэг Үйлдвэрийн байранд – 1 цэг Нийт 2 цэг	2023.05 болон 09 сар Жилд 2 удаа	36,000	200,000	“Булигаар” ХК	Мэргэжлийн байгууллага, судлаач	MNS 4585:2007 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага MNS 3384:1982 Сорьц авахад тавих ерөнхий шаардлага MNS 4048:1988 Тоосны хэмжээг тодорхойлох жингийн арга MNS 0017-2-5-11:1988 Агаар дахь азотын давхар ислийн хэмжээг тодорхойлох. Фотоколориметрийн арга MNS 5013:2009 Бензин хөдөлгүүртэй автомашин. Утааны найрлага дахь хорт бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ ба хэмжих арга
1.2.	Дуу чимээ	дБА	Эдэлбэр газрын дотор – 1 цэг Үйлдвэрийн байранд – 1 цэг Нийт 2 цэг		50,000	200,000	“Булигаар” ХК		
2. УСАН ОРЧНЫ ЧАНАРЫН ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭ									
2.1.	Цэвэр ус: Ерөнхий хатуулаг, Урвалын орчин /рН/, исэлдэх чанар, тунгалагшил, өнгө, үнэр, амт, тунадас, анион /CL, SO ₄ , NO ₂ , NO ₃ , CO ₃ , HCO ₃ /Катион / Na ⁺ , K ⁺ , Ca ⁺⁺ , Mg ⁺⁺ , NH ₄ ⁺ , Fe ⁺⁺ , Fe ⁺⁺⁺	мг/дм ³ 1 мл-т илрүүлэх 100 мл-т	Төвлөрсөн шугамаар ирж буй ус	2023.05 болон 09 сар Жилд 2 удаа	100,000	200,000	“Булигаар” ХК	Газарзүй, Гео-экологийн хүрээлэнгийн усны лаборатори, Ус цаг уур орчны шинжилгээний газар	MNS 4586:1998 Усан орчны чанарын үзүүлэлт. Ерөнхий шаардлага MNS 0900:2005 Ундны усны стандарт MNS (ISO) 4867:1999 Усны чанар. Дээж авах, хадгалах, хамгаалах арга MNS 3534-83 (Усны шинжилгээнд зориулж дээж авах) Усны анхан шатны тоо бүртгэл хөтлөх журам Усны тоо бүртгэлийн тайлан гаргах журам MNS 0017-1-1-14:1980 Уст мандал. Усны ашиглалтын ангилал. Ерөнхий шаардлага.

2.2.	<p>Үйлдвэрийн хаягдал бохир ус: Биохимийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч /БХХ5/, Химийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч /ХХХ/, жинлэгдэх бодис, өөх тос, нийт азот</p>	<p>мг/дм³ 1 мл-т илрүүлэх 100 мл-т</p>	<p>Үйлдвэрийн хаягдал бохир ус</p>	<p>2023.05 болон 09 сар Жилд 2 удаа</p>	350,000	700,000		<p>MNS 4288:95 Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийн байршил, цэвэрлэгээний технологи, түвшинд тавих үндсэн шаардлага. MNS 6561:2015 Хүрээлэн байгаа орчин. Усны чанар. Ариутгах татуургын сүлжээнд нийлүүлэх хаягдал ус.</p>
3. ХӨРСӨН БҮРХЭВЧИЙН ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭ								
3.1.	<p>Ялзмагийн агууламж, ялзмагт давхаргын зузаан, механик бүтэц, нийт азот, нийт фосфор, нийт металлууд, 1см³ дахь бактери, эмгэг төрүүлэгч бичил биетэн байгаа эсэх.</p>	<p>мг/кг %</p>	<p>Үйлдвэр, агуулахын гадна талбай, хэрэв бохирдол үүссэн бол түүний орчимд</p>	<p>2023.05 болон 09 сар Жилд 2 удаа</p>	350,000	700,000	“Булигаар” ХК	<p>MNS 5850:2019 Хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ стандарт MNS 5914:2008 Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлтийн нэр томъёо, тодорхойлолт MNS 5915:2008 Уул үйлдвэрийн үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн газрын ангилал MNS 5917:2008 Уул үйлдвэрийн үйлдвэрийн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт MNS 5916:2008 Газар шорооны ажлын үеийн үржил шимт хөрс хуулалт, хадгалалт, MNS 5918:2008 Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах техникийн шаардлага MNS 5546:2005 Бэлчээрийн газрын хөрсний элэгдэл, эвдрэл, ургамлын талхлагдлыг тогтоох ерөнхий шаардлага</p>
2023 оны ОХШХ-ийн нийт зардал					2,000,000 төгрөг			

2.11. 2023 онд хэрэгжүүлэх Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал

Хүснэгт 4. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зардал

Зардлын хэлбэр	2023 он /төг/
Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	6,000,000
Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн төлөвлөгөөний зардал	984,440
Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	0,0
Осол, эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө	6,800,000
Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний зардал	2,500,000
Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийг тайлагнах төлөвлөгөө	200,000
Орчны хяналт шинжилгээний зардал	2,000,000
Нийт	18,484,440

2023 онд хэрэгжүүлэх Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардалд 18,484,440 (арван найман сая дөрвөн зуун наян дөрвөн мянга дөрвөн зуун дөчин) төгрөгийг төлөвлөв.